

Obsah

Předmluva / 9

1. Úvod: vnímání a františkáni / 11

- 1.1 Středověký pojem vnímání / 12
- 1.2 Tradice, problémy, pojmy: historiografie filosofie mezi antikvářstvím a anachronismem / 17
- 1.3 Tři františkáni: Roger Bacon, Petr Olivi a Petr Auriol / 25

2. Vnímání ve středověké filosofii (1250–1320) / 54

- 2.1 Jak zkoumat vnímání? Dědictví Aristotela, Augustina a Alhacena / 54
- 2.2 Duše a její kognitivní schopnosti: středověká psychologie mohutností / 61
 - 2.2.1 Metafyzika duše / 61
 - 2.2.1.1 Roger Bacon / 65
 - 2.2.1.2 Petr Olivi / 69
 - 2.2.1.3 Petr Auriol / 73
 - 2.2.2 Psychologie mohutností / 76
- 2.3 Aktivita vs. pasivita: základní postoje ve středověkých teoriích percepce / 86
- 2.4 Františkánská tradice a vnímání / 95
 - 2.4.1 Optika a františkáni od Grossetesteho po Auriola / 96
 - 2.4.2 Františkáni a pojem intuice / 104

3. Pasivní teorie vnímání a jejich kritika / 110

- 3.1 Roger Bacon: pojem *species* a náčrt pasivní teorie vnímání / 111
 - 3.1.1 *Multiplicatio specierum* jako teorie kauzality / 113
 - 3.1.2 Vnímání jako intromise *species* a smyslové soudy / 121
 - 3.1.3 Exkurz: *Species* a „aristotelský“ pojem intencionality / 129
- 3.2 Petr Olivi: kritika pasivních teorií vnímání a odmítnutí pojmu *species* / 139
 - 3.2.1 Nadřazenost duše a ascendenční kauzalita: proti aristotelikům / 142
 - 3.2.2 Dělitelnost kontinua a problémy multiplikace: proti perspektivistům / 151
 - 3.2.3 Proti teorii parciálních příčin / 158
 - 3.2.4 Proti augustinovské excitační teorii vnímání / 161
 - 3.2.5 Mentální kauzalita podle Oliviho / 166

- 3.3 Petr Auriol: kritika pasivních teorií vnímání a reformulace pojmu *species* / 170
 - 3.3.1 Smyslové klamy a kauzální nedourčenost vnímání / 172
 - 3.3.2 Pasivní (a aktivní) složka vnímání: předběžné poznámky k Auriolově teorii / 179
 - 3.3.3 *Species* jako nutná součást poznání / 184
 - 3.3.4 Identifikace *species* a aktu vnímání: žárovka a světlo / 190
 - 3.3.5 *Species*, intencionalita a nemateriálnost / 202
- 3.4 Kritika pasivních teorií: odklon od fyzikálního popisu? / 210

4. Aktivita vnímání / 212

- 4.1 Roger Bacon: extramise a aktivita zraku / 213
 - 4.1.1 Zraková *species* a Baconův příklon k extramisi / 214
 - 4.1.2 Extramise a činný smysl: Baconovo řešení problému ascendenční kauzality / 220
 - 4.1.3 Optická hustota, zrakový kužel, zrakový *conatus* a scintilace hvězd: další prvky aktivity v Baconově teorii vnímání / 230
 - 4.1.4 Tři typy zrakového poznání a kognitivní penetrace / 241
- 4.2 Petr Olivi: pozornost a zaměřenost na předmět (*aspectus*) / 245
 - 4.2.1 Oliviho zdůvodnění aktivity smyslů / 245
 - 4.2.2 Kauzální aktivita smyslů: mohutnost jako příčina aktu / 248
 - 4.2.3 Pojem *aspectus* a jeho fyzikální rozměr / 251
 - 4.2.4 *Aspectus* jako zrakový paprsek: Oliviho reformulace extramise / 256
 - 4.2.5 Pozornost (*aspectus*) jako nutná podmínka vnímání / 275
 - 4.2.6 Role vnějších předmětů a terminativní kauzalita / 283
- 4.3 Petr Auriol a jevíci se bytí (*esse apparens*) / 293
 - 4.3.1 Auriolův pojem vnímání: intuitivní poznání a perspektiva první osoby / 294
 - 4.3.2 Kauzální aktivita smyslů: kognitivní akt jako intencionální činnost / 303
 - 4.3.3 Skotistický pojem objektivního bytí: nový pohled na strukturu kognitivního aktu / 310
 - 4.3.4 *Esse apparens*: relacionalita a fenomenalita vnímání / 319
 - 4.3.5 Pozornost, vědomí a smyslové klamy / 329

5. Závěr: Vnímání jako činnost – motivy a důsledky aktivních teorií vnímání / 342

- 5.1 Aktivní teorie vnímání a reprezentacionalismus / 346
- 5.2 Revize aristotelského pojmu poznání / 352

Literatura / 361

Rukopisy / 361

Primární literatura / 361

Sekundární literatura / 371

Summary / 391

Seznam použitých zkratek / 396

Seznam obrázků / 398

Seznam tabulek / 399

Jmenný rejstřík / 400